

Під час польової практики в заповідних об'єктах студенти ознайомлюються з особливостями заповідних об'єктів різних категорій, підходами до їх формування і розвитку, режимом охорони; вивчають літопис природи; організацію різних видів екологічних стежок; набувають вміння визначати червонокнижні види рослин і тварин; з'ясовувати специфіку роботи науковців у заповідних об'єктах; оволодівають методами сучасних польових досліджень; формують навички самостійного опрацювання зібраного емпіричного матеріалу; набувають навичок роботи з приладами для проведення інструментальних спостережень; оформлення даних польових робіт, підготовки звітних матеріалів про польові дослідження та їх захист; поглиблення знань про принципи і значення природозаповідання. Ці знання, вміння і навички є необхідними для здобуття кваліфікаційного рівня бакалавра екології.

Список використаних джерел:

1. Карпатський національний природний парк. Офіційна сторінка.
URL: <https://karpatyskyi-park.in.ua/mandruy/marshruty/page/3/?route-type=ekostezhka>.

Інна ПОПЛАВСЬКА

*кандидат географічних наук, доцент,
завідувач кафедри географії України і туризму
ТНПУ ім. В. Гнатюка*

ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ ВИКОРИСТАННЯ БАЗ ПРАКТИК ПРИ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ТУРИЗМ ТА РЕКРЕАЦІЯ» В УМОВАХ ВІЙНИ

Російсько-українська війна стала серйозним викликом для всіх сфер життя в Україні, зокрема й для системи освіти. Особливо гостро проблеми проявилися у підготовці фахівців прикладних спеціальностей, де значну частину навчального процесу становлять практики на базах підприємств. Спеціальність «Туризм та рекреація» належить саме до таких напрямів, адже формування професійних компетенцій студентів неможливе без безпосереднього ознайомлення з реальною діяльністю туристичних агентств, готелів, санаторно-курортних і рекреаційних закладів, екскурсійних бюро. Саме під час практики майбутні фахівці навчаються спілкуватися з клієнтами, вирішувати організаційні питання, планувати маршрути, розробляти турпродукт, аналізувати поведінку споживача і формувати сервісну культуру [1].

Проте після початку повномасштабного вторгнення ситуація в туристичній галузі різко змінилася. За даними досліджень, близько

60 % підприємств у сфері туризму й гостинності тимчасово призупинили діяльність або суттєво скоротили штат [2]. Частина готелів і баз відпочинку була переобладнана під тимчасові притулки для внутрішньо переміщених осіб, інші – закриті через небезпеку або окупацію територій. Це призвело до різкого зменшення кількості баз практик, де студенти могли б отримати реальний досвід.

Важливим чинником стало питання безпеки. Багато навчальних закладів були змушені перенести або скасувати очні практики, адже пересування студентів у зону потенційного ризику є неприпустимим. Університети, розташовані в центральних і західних областях, намагаються шукати безпечніші варіанти – локальні готелі, садиби зеленого туризму, волонтерські проєкти з прийому переселенців. Проте навіть у відносно безпечних регіонах існують труднощі з логістикою, транспортним сполученням та забезпеченням проживання студентів під час практики [3].

Не менш актуальною є проблема кадрового дефіциту. Унаслідок мобілізації, вимушеного виїзду за кордон або скорочення діяльності значна частина фахівців туристичної сфери втратила роботу або змінила профіль діяльності. Як наслідок, підприємства не завжди мають змогу забезпечити наставництво студентів, що негативно впливає на якість практики [5]. Багато баз практики працюють у мінімальному складі персоналу, що ускладнює можливість залучення студентів до повноцінного навчально-виробничого процесу.

Додатковим обмеженням стає фінансова неспроможність студентів. З огляду на зниження доходів сімей і зростання цін, значна частина молоді не може дозволити собі переїзд або проживання в іншому місті для проходження практики. Це підштовхує навчальні заклади до пошуку альтернативних варіантів: дистанційних або змішаних форматів, практик на базі навчальних підрозділів, виконання кейсових завдань, проєктів і симуляцій.

Під впливом воєнного стану виникає потреба у модернізації підходів до організації практики. Багато закладів вищої освіти запровадили гібридну модель – частина завдань виконується онлайн, а практичні елементи реалізуються у форматі короткотривалих виїздів або на локальних підприємствах. Такий підхід дає змогу дотримуватися навчального плану і водночас забезпечувати безпеку студентів. Як приклад можна навести використання віртуальних екскурсій, платформ бронювання та цифрових симуляторів для навчання роботи з клієнтами [4].

Важливим напрямом стала розробка нових партнерств. Університети активно співпрацюють із малими бізнесами, громадами, культурними центрами та неурядовими організаціями. Такі мікро-практики

дозволяють студентам долучатися до реальних соціальних і туристичних проєктів, наприклад: організації внутрішнього туризму для переселенців, відновлення локальних подій, створення інформаційних маршрутів про культурну спадщину території. Цей досвід не лише компенсує нестачу традиційних баз, а й розвиває у студентів навички соціальної відповідальності, гнучкості та комунікації [1].

Необхідною складовою сучасної практичної підготовки стає формування компетенцій кризового менеджменту. Майбутні фахівці мають розуміти принципи безпечного туризму, знати алгоритми дій у надзвичайних ситуаціях, уміти організовувати роботу з внутрішньо переміщеними особами, створювати адаптовані туристичні продукти для соціально вразливих груп населення. У цьому контексті практики мають не лише навчальний, а й гуманітарний зміст – вони сприяють відновленню довіри, згуртованості та соціальної стабільності у громадах [6].

Попри складні умови, нинішня ситуація відкриває і нові можливості для розвитку системи практичної освіти. Цифровізація процесів, поява відкритих баз кейсів, створення національних платформ для онлайн-практик можуть у перспективі забезпечити більшу доступність і гнучкість освіти. Це відповідає європейським тенденціям дуальної освіти та інтеграції технологій у практичну підготовку.

Таким чином, підготовка студентів спеціальності «Туризм та рекреація» в умовах війни відбувається у складних, але динамічних умовах, які стимулюють гнучкі рішення. Головними напрямками подальшого розвитку мають стати: розширення гібридних і дистанційних форматів практик, зміцнення партнерств між університетами й локальними підприємствами, створення цифрових симуляційних платформ і підтримка психологічного добробуту студентів. Усе це дозволить не лише зберегти якість професійної підготовки, а й закласти основу для стійкого відновлення туристичної галузі України в післявоєнний період.

Список використаних джерел:

1. Барна М. Ю. Туристична галузь України під час війни: виклики, загрози, шляхи виходу з кризи. Львів: Львівський торговельно-економічний університет, 2024. 212 с.
2. Карпенко Ю. В. Стан розвитку туризму в умовах війни. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Туризм. 2023. № 2. С. 45–52.
3. Кузищин А. В. Соціально-психологічний стан студентів закладів вищої освіти під впливом російсько-української війни. Актуальні питання практичної підготовки майбутніх фахівців: Матеріали міжфакультетського навчально-методичного семінару. Тернопіль: Вектор, 2024. С. 3-5.
4. Melko L. Optimization of the practical training of tourism specialists // Journal of Tourism Education. 2022. Vol. 5, No. 1. P. 34–42.
5. UNDP. Impact of War on Youth in Ukraine. Kyiv : United Nations Development Programme, 2024. 60 p. URL: <https://www.undp.org/ukraine>
6. Managing tourism education in wartime conditions: international experience. ResearchGate. 2023. URL: <https://www.researchgate.net>.